

Gabriela Mikołajczyk, T. Sawicki

Gniezno, woj. poznańskie.
Stanowisko 15 d (ul. Kolegiaty 4)

Informator Archeologiczny : badania 18, 123-124

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ELBLĄG
Stare Miasto

patrz
[późne średniowiecze]

GALINOWO, gm. Kisielice
woj. elbląskie
Stanowisko 5

patrz
późne średniowiecze

GĄSKI, gm. Gniewkowo
woj. bydgoskie
Stanowisko 18

patrz
okres lateński

GŁOGÓW
woj. legnickie
Stanowisko 1

Muzeum Hutnictwa i Odlewnictwa
Metali Kolorowych w Głogowie

Badania prowadzi mgr Zenon Hendel. Finansowało MHIOMK w Głogowie. Trzeci sezon badań pod kierownictwem autora /Osmo na grodzisku/. Grodzisko wczesnosredniowieczne /achyłek X - 1 połowa XIII w./.

Grodzisko znajduje się w północnej części miasta, w widłach dawnego ujścia Baryczy i koryta Odry, na wyspie zwanej od XIII w. Ostrowem Tumskim. Prace badawcze kontynuowano na wykopie nr III o powierzchni 200 m².

W jego wschodniej części odsłonięto fragmenty trzech budynków zrębowych oraz studnię o drewnianej cembrowinie, stanowiących wewnętrzną zabudowę grodziska. W centralnej części wykopu natrafiono na nawarstwienia znacznie zniszczonego wału obronnego. Jego część zewnętrzna, lico oraz częściowo jądro, zostały zniszczone podczas budowy w tym miejscu nowożytnej studni, wykonanej z klinowej cegły. Zachowany odcinek wału, lico wewnętrzne, zbudowany był w konstrukcji przedkłodkowej.

Na materiał archeologiczny jaki pozyskano z nawarstwień związanych z czasem funkcjonowania grodziska składają się liczne fragmenty naczyń glinianych, kości zwierzęcych, żelazne szczytce prześliki. Uzyskane zabytki wstępnie można datować na schyłek X - 1 połowa XIII w. Pod wałem oraz nawarstwieńmi związanymi z grodziskiem odkryto warstwę szaropopielatego ilu zawierającego liczne fragmenty naczyń oraz kości, które datować można na IX-X. Układ stratygraficzny warstwy jak również zabytki wskazują, że jest ona pozostałością po osadnictwie otwartym funkcjonującym przed założeniem grodziska.

Posyakane w trakcie badań materiały archeologiczne znajdują się w Muzeum Hutnictwa i Odlewnictwa Metali Kolorowych w Głogowie.

GNIĘZNO
woj. poznańskie
Stanowisko 15 d
/ul. Kolegiaty 4/

Muzeum Początków Państwa Polskiego
w Gnieźnie

Badania pod kierunkiem dr Gabrieli Mikołajczyk prowadzi mgr T. Sawicki. Finansowało MPPP w Gnieźnie. Pierwszy sezon badań. Grodzisko. Okres wczesnosredniowieczny, późnosredniowieczny, nowożytny.

Badania miały charakter ratowniczy. Wykop o powierzchni około 150 m² powstał w wyniku rozbiórki XVIII-wiecznego budynku położonego w północno-wschodniej części Góry Lecha przy ul. Kolegiaty nr 4, tuż przy zewnętrznym stoku wału wczesnosredniowiecznego grodziska /ary 82, 83, 96, 97/. Na dnie wykopu odkryto ułamki nieskuliwionych płytek ceramicznych w formie rozległego skupiska. W miejscu tym założono 7 sondży o powierzchni przeciętnie 10 m² każdy. Po usunięciu gruzowiskowej warstwy płytek odznaczono dobrze zachowane płytki, starannie ułożone w regularne przemy i rzędy biegnące na osi E-W, sporadycznie N-S. Zdołano określić zasięg skupiska jedynie w kierunku zachodnim i południowym, bowiem w pozostałych kierunkach płytki wygracają poza obręb wykopu. Objęta badaniami część skupiska posiadała powierzchnię około 45 m². Płytki w większości są niewypalone, pozostałe mają znacznie zróżnicowany stopień wypału i silnie spieczonymi okazami włącznie. Wydzielono 4 zasadnicze rodzaje płytek: grupa 1 - najliczniej występujące niezdobione płytki, prawdopodobnie posadzkowe o wymiarach a/ 20,3 x 5 x 1,2 cm, b/ 24,8 x 11,2 x 1,2 cm, c/ 32,4 x 15,5 x 4,9 cm. Grupa 2 - nieliczne płytki o wymiarach przeciętnych 21,8 x 11,4 x 3,0 cm, zdobione silnie wypukłym reliefem przedstawiającym trzy wzory: orła, gryfa oraz występujące razem zwierzęta: lwa, niedźwiedzia, ptaka i smoka. Grupa 3 - liczne płytki o długości 13-17 cm, szerokości 11,1-13,4 cm i grubości przeciętnej 1,6 cm, zdobione płaskim reliefem wyobrażającym gryfy, ptaki, byka, męczyszynę z lwem, św. Jerzego, wojowników, jeźdźca. Niektórym wzorunkom towarzyszą rozetki i motywy roślinne. Grupa 4 - niewielka liczba fragmentów niezdobionych płytek o grubości około 2 cm z otworkami w narożnikach /dławniki 7/. Płytki zalegały na zwęglonych belkach /warstwa III f./ położonych na stropie wału obronnego /warstwa IV/ lub na żółto-szaroniebieskim piasku /warstwa III e, nad wałem/. W części środkowej skupiska wolnej od płytek natrafiono na rusztowo ułożone 3 warstwy zwęglonych bełek i luźno leżące bryły polepy. Stwierdzono także obecność śladów po spalonych słupach drewnianych. W północno-wschodniej części skupiska odkryto szczątki niewielkiego, kolistego pieca glinianego przeznaczonego prawdopodobnie do wypału ceramiki. Powyższe znalezisko interpretować należy jako pozostałości warsztatu wytwarzającego ceramiczne elementy wystroju architektonicznego. Warsztat ten uległ spaleni, a następnie zasypaniu piaskiem /warstwa III b./. Na podstawie towarzyszących płytkom ułamków ceramiki oraz denarka boleszawa kędzierakiego ustalono wstępnie chronologię obiektu na 2 poł. XII - pocz. XIII w. Warstwa III b, o charakterze niwelacyjnym zawierała ceramikę określoną orientacyjnie na 2 poł. XI - 1 poł. XIII w., kości zwierzęce, fragment grzeblenia z brzoza, blaszkę z brzoza, gładzik kamienny, fragment paciorka szklanego oraz fragment podkowy żelaznej. Ponad skupiskiem pły-

tek i warstwą III b, wystąpiła szarobrązowa ziemia silnie nasycona okrzeskami kamiennymi, brylami zaprawy wapiennej i kośćmi zwierzęcymi /warstwa III a,/. Ponadto w warstwie tej wystąpiła ceramika z XII - XIII w. W północno-wschodnim narożniku wykopu, gdzie nie stwierdzono obecności warstwy III b, odkryto skupisko o powierzchni około 10 m² zawierające ułamki prawdopodobnie posadzkowych płytek gotyckich o grubości przeciętnej 3 cm. Płytki te zalegały bezpośrednio nad skupiskiem płytek romańskich; przy północnym profilu wykopu odsłonięto konstrukcję wykonaną z luźno ułożonych, biegnących łukami kamieni. Jest to prawdopodobnie podwalina bliżej nieznanego budowli /baszty?/. Układ warstw na profilu północnym wskazuje, iż pozostałości tej budowli zasypane zostały piaskiem, w którym najładziej ze znalezionych ułamków ceramiki pochodzą z XV w. Jednocześnie konstrukcja kamienna zalega ponad płytkami romańskimi i warstwą III b, w części zachodniej wykopu stwierdzono obecność zniszczonej warstwy wczesnośredniowiecznej /warstwa III/, z której uzyskano ułamki ceramiki datowanej orientacyjnie na 2 poł. XI - pocz. XIII w, oraz fragment gipsowej formy odlawniczej, fragment grzebienia i oprawkę z poroża, blachę okowianą oraz przecinak żelazny. W luźnej ziemi pochodzącej z wykopu znaleziono fragment ramienia wagi /?/, kulik kamienny i ramię posrebrzanego krzyżyka,

Materiał zabytkowy znajduje się w MPPP w Gnieźnie,

Badania będą kontynuowane.

GNIEZNO
woj. poznańskie
Stanowisko 37 b

Muzeum Początków Państwa Polskiego
w Gnieźnie

Badania pod kierunkiem dr Gabrieli Mikołajczyk prowadziła mgr K. Szurkowska. Finansowało Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Drugi sezon badań. Teren przy kościele OO, Franciszkanów, osada wczesnośredniowieczna

Badania stanowiły kontynuację prac z ubiegłego sezonu. Celem ich było zbadanie ewentualnego dalszego przebiegu odsłoniętych już murów, mających prawdopodobnie związek z pierwotnym założeniem kościoła bądź zespołem klasztornym. Wykopy o łącznej powierzchni ok. 14 m² wytyczono więc bezpośrednio na południe od wykopów zeszłorocznych. W żadnym z nich nie stwierdzono obecności nowych murów. Zarejestrowane przy profilach północnych niewielkie fragmenty stanowią bowiem kontynuację murów odkrytych w 1983 r. Określenie ich dalszego przebiegu uniemożliwiły występujące dalej na południe wkopy pod instalację gazową i kanalizacyjną. W trakcie eksploracji okazało się również, że nie zaburzony układ warstw zaczął się jedynie w niektórych partiach wykopów. Na szczególną uwagę zasługiwała warstwa ciemnobrązowo-czarnej, zbitej ziemi z domieszką węgla drzewnego, czasem przedzielona soczewkami spalenizny /w. II, IIIa/. Bezpośrednio pod nią, od głębokości -1,30/2,40 m, wystąpił calej. W odróżnieniu od sytuacji w sezonie ubiegłym, nie stwierdzono w warstwie II obecności pochówków. Na podstawie analizy uzyskanego materiału, zwłaszcza ceramicznego, określono chronologię warstwy na XII-pocz. XIII w.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż tegoroczne prace nie przyniosły nowych ustaleń w zakresie chronologii i funkcji badanego obiektu architektonicznego.

Dalsze przedłużenie wykopów w kierunku południowym utrudnia zwarta zabudowa. Badania nie będą kontynuowane.

Materiały oraz dokumentacja przechowywane są w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie.

GRODZISK, gm. Grębków
woj. siedleckie
Stanowisko I

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadził mgr Wojciech Wróblewski, Konsultowała doc. dr hab. Maria Miśkiewiczowa. Finansował WKZ w Siedlcach. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /X-XI w./.

Badania koncentrowały się w północno-zachodniej partii grodziska, na terenie jego majdanu. Prace prowadzono na trzech wykopach o łącznej powierzchni 87,5 m².

Badania wykazały istnienie dwóch niezależnych poziomów osadniczych. Starszy z nich, to pozostałości osady kultury przeworskiej, datowanej wstępnie na młodszy okres przedrzymski. Na poziomie tym odkryto ślady dwóch ziemianek, a także pozostałości piecowiska hutniczego. W obu ziemiankach odkryto licznie występujący materiał ceramiczny, grudki czołpy, fragmenty żużli i szlaki hutniczej, a także bardzo słabo zachowane kości. W obrębie jednej z ziemianek znaleziono niekompletnie zachowaną brązową zapinkę /typ G-H/ oraz żelazne sztydło.

Drugi, młodszy poziom osadniczy związany jest z okresem wczesnośredniowiecznym i może być chronologicznie odnoszony do X - XI wieku. Na poziomie tym odkryto pozostałości wczesnośredniowiecznej ziemianki i sąsiadującej z nią bezpośrednio jamy gospodarczej. W obu obiektach wystąpiły duże ilości materiału ceramicznego. Są to pozostałości naczyń silnie formującą obtaczanych na kole garncarskim, zdobionych ornamentem rytym linii dookólnych; naczynia te były wypalane w atmosferze utleniającej. Wspomniana wyżej ceramika była jedynym materiałem zabytkowym związanym z osadnictwem wczesnośredniowiecznym.

Badania pozwoliły na wstępną rekonstrukcję rozplanowania zabudowy wewnętrznej grodziska. Budynki tej części majdanu były sytuowane w odległości około 15-20 m od wału wewnętrznego. Trudno jest na razie ustalić sposób wzajemnego sytuowania domostw oraz gęstości zabudowy. Być może odpowiedź na te pytania dostarczą wyniki badań kolejnych sezonów.

Badania będą kontynuowane.